

FRANS KLOOSTERMAN, VOORZITTER FRIESE VOGELWACHTEN

‘Een Friesland zonder weidevogels KAN EN WIL IK MIJ NIET INDENKEN’

Als voorzitter van de Bond Friese Vogelwachten (BFVW) ziet Frans Kloosterman met lede ogen hoe de populaties weidevogels telkens verder achteruitgaan. De hoogste tijd om via beheer van predatoren het tij te keren, zo betoogt hij.

TEKST EN PORTRETFOTO EIMER WIELDRAAIJER

Sinds 1 maart 2019 bent u voorzitter van de Bond Friese Vogelwachten (BFVW). Hoe kijkt u terug op dat eerste jaar?

‘Ik denk dan vooral met plezier aan de vele vrijwilligers die we hebben. Wij vertegenwoordigen 109 vogelwachten, 20.000 leden en 3500 vrijwilligers. Hun inzet is onbetaalbaar. Waar ik me wel in vergist heb, is hoeveel er komt kijken bij mijn eigen vrijwilligersbaan. Die tijdsinvestering heb ik onderschat.’

De sollicitatiecommissie typeerde u als verbinder. Hoe kijkt u zelf aan tegen dat verbinden?

‘Een van mijn opdrachten is het verbinden, het samenwerken met andere organisaties. Dat valt niet altijd mee, belangen zijn niet overal dezelfde. Denk aan predatiebestrijding of het belang van boeren. Waar het om gaat, is dat we met z’n allen meer oog krijgen voor het gezamenlijk belang, het behoud van ons mooie Friesland. Dáár gaat het immers om.’

Dat betekent water bij de wijn moeten doen.

‘Zeker, en ook onze leden hebben daar soms moeite mee. Niet altijd zien ze het belang van de ander in, dus moet je goed uitleggen wat je doet en waarom je het doet.’

Is zorgwekkend de beste aanduiding als het gaat om het antwoord op de vraag: hoe staat het met de weidevogels?

‘Ja, het is heel zorgwekkend. Er komen al jaren minder weidevogels bij dan er verloren gaan. De populatie gaat heel snel achteruit. Iets wat nog eens wordt bevestigd in het rapport van de Jagersvereniging over de grutto, dat onder leiding van ecooloog Wim Knol tot stand is gekomen. Driekwart van de gruttipopulatie broedt in Friesland. Wij zijn de kraamkamer van deze vogelsoort. Gaat het hier slecht met de populatie – en dat gaat het – dan gaat het slecht met de hele gruttipopulatie.’

In de afgelopen veertig jaar is de populatie weidevogels ernstig afgenomen. Ook de indexgrafieken van de vier hoofdsorten – kievit, grutto, scholekster, tureluur – tonen vanaf 1996 een constante neerwaartse lijn. Is de grutto van alle weidevogelsoorten het meest bedreigd?

‘Nee, dat geldt ook voor de kievit en andere vogels. Wat meespeelt in de beeldvorming, is dat de grutto een nationale vogel is. Naar de grutto is het meeste onderzoek gedaan. Voor Friesland is de grutto ook buitengewoon belangrijk. Maar dat geldt eveneens voor de kievit. Denk bijvoorbeeld aan een traditie als het eierzoecken. Sinds een paar jaar mag dat niet meer, en dat komt omdat het over de hele linie ook met deze vogelsoort zeer zorgwekkend gesteld is.’

Wat missen we het meest als de weidevogels verdwijnen?

‘Ze horen bij het totale plaatje van Friesland. Weidevogels horen bij onze identiteit, bij het cultureel erfgoed van deze provincie. Het geluid, de nesten in het land... Een Friesland zonder weidevogels kan en wil ik mij niet indenken.’

We willen meer landschapsvariatie en meer beheergebieden waar later gemaaid wordt

Wat zijn de belangrijkste oorzaken van de ellende?

‘De intensivering van de landbouw is een factor. Het tekort aan kruidenrijk voedsel, het verdwijnen van greppels, de verdroging van het landschap, dat alles speelt een rol. We zien dan ook dat de stand beter gedijt op die

Gaat het hier slecht met de grutto, dan gaat het slecht met de hele gruttipopulatie

plekken waar we een beheerovereenkomst met de boeren hebben gesloten. En wat ook een belangrijke rol speelt, is predatie.’

De afname van geschikte habitat en de predatie vormen samen de giftige cocktail? Hoe zwaar weegt de predatie?

‘Heel zwaar. De steenmarter en de vos vormen een zeer groot probleem. We hebben nazorgvelden waar veertig nesten zitten. Als iemand van ons de volgende dag teruggaat naar zo’n veld, is alles weg. Een ander probleem is de toename van ooievaars. In goede jaren met veel muizen valt het nog wel mee, maar als dat niet het geval is voeden de ooievaars zich met de kuikens van weidevogels. Verder richten kraaien en niet te vergeten katten de nodige schade aan. Niet alleen verwilderde katten maar ook huiskatten. Schrikbarend hoeveel katten er ’s nachts in het veld zitten. Niet voor niets zijn we een campagne begonnen: Kuikens in het land, poes in de mand. Veel eigenaren zijn zich er niet van bewust wat dat lieve beestje dat overdag op hun schoot ligt te spinnen ’s nachts in het veld allemaal uitspookt.’

Wat kun je doen om de predatie terug te dringen?

‘Het evenwicht terugbrengen in de natuur. Dat evenwicht is zoek. Als het gaat om het

FOTO ISTOCKPHOTO

FOTO ROBERT-JAN ASSELBERGS

Het wegvangen in weidevogelgebieden leidt tot een duidelijke daling van predatie van weidevogelnesten

75% van de grutto populatie broedt in Friesland

bestrijden van predatie is wildbeheer onmisbaar. Momenteel loopt er een pilotproject waarbij steenmarters in verschillende weidevogelgebieden in Friesland worden weggelaten. Dit leidt tot een duidelijke daling van predatie van weidevogelnesten. Daarnaast is er in de Tweede Kamer het voorstel ingediend om de steenmarter, in elk geval tijdelijk, van de lijst beschermde diersoorten te halen vanwege de schade die hij veroorzaakt.'

Evenwicht herstellen betekent maatregelen treffen.

'Samen met de provincie zijn we een actie begonnen om het kruidenrijk mengsel te promoten. Honderd hectare kon door boeren gratis ingezaaid worden. Door het succes van deze actie is dat 350 hectare geworden. We willen meer variatie in het landschap en meer beheergebieden, waar later gemaaid wordt. We willen vernatting. Samen met het Waterschap willen we het waterpeil verhogen. Tegelijkertijd willen we de steenmarter en de vos intensiever kunnen bestrijden. Niet om deze soorten te doen verdwijnen, maar om het evenwicht terug te brengen. Om de weidevogels in Friesland te behouden, moeten er gewoon minder steenmarters en minder vossen komen.'

Hoe belangrijk vindt u samenwerking met jagers en WBE's?

'Die is heel belangrijk. In ons hoofdbestuur zit ook een jager, Titus Sijmonsma. Op de gezamenlijke dag met de Jagersvereniging

hebben we uitgesproken dat we naar meer samenwerking streven. Ik doe daar niet moeilijk over. In mijn ogen gaat het namelijk niet zozeer om jagen als wel om beheer. Ik kom regelmatig in Zweden, en daar worden kinderen nog onderwezen in natuur- en wildbeheer. In Nederland zijn we die traditie helaas kwijtgeraakt. Velen weten niet meer wat beheer is. We moeten terug naar de bron, terug naar het verhaal. Beheer is deel van het totaalplaatje.'

Onze vrijwilligers zien elke dag in het veld de schade die predatie aanricht

Deelt uw achterban dat inzicht?

'Voor onze vrijwilligers, de nazorgers in het veld, geldt dat zeker. Zij zien elke dag in het veld de schade die predatie aanricht. Daarom scharen zij zich volledig achter wildbeheer.'

Ik kan me voorstellen dat het heel frustrerend is als je zoveel inzet pleegt en dan ziet wat predatie doet met je inspanning.

'Dat klopt. Ik krijg soms heel emotionele reacties van mensen die meemaken dat "hun" veld van de ene op de andere dag leeggevreten is. Die mensen zijn daar vaak kapot van.'

In Nederland kunnen we het een en ander doen om de weidevogel populatie weer op peil

te krijgen, maar ook internationaal dient er het een en ander te gebeuren.

'We zetten ons in voor een internationaal verbod op het jagen op weidevogels, iets wat in Frankrijk nog steeds mag. Daarnaast zijn we in actie gekomen tegen een vliegveld in de buurt van Lissabon, omdat het gros van de grutto's dat naar Friesland komt daar aanvet op de moeras- en rijstvelden. Het vliegveld op zich kunnen we niet meer tegenhouden, maar we kunnen wel ageren tegen de laagvliegroutes.'

Hoe kijkt u aan tegen het politieke draagvlak om de benodigde maatregelen daadwerkelijk te treffen? En, in het verlengde daarvan: hoe optimistisch of pessimistisch bent u over de toekomst van de weidevogels?

'Ik ben in zoverre optimistisch dat ik zie dat de dialoog er nu is. Ik praat met iedereen, wil de discussie losmaken, ook als meningen verschillen. Iedereen ziet immers dat het misgaat, dat er in de natuur bepaalde dingen echt verstoord zijn geraakt, dus neemt de bereidheid om concessies te doen toe. Bij de politiek bespeur ik die omslag al. Nu het publiek nog, want ook de consument moet bereid zijn een financieel offer te brengen om dat mooie Friesland terug te krijgen. Ik besef dat het geen makkelijke opgave is waar we voor staan. De klimaatverandering is gaande, en ook die drukt haar stempel op de situatie van de weidevogels. Laten we dan in ieder geval die dingen doen waar we wel direct invloed op kunnen uitoefenen, zoals het snel kunnen aanpakken van predatie.'